

ARKEOLOGISEN KOHTEEN TARKASTUS

887	01	0024
-----	----	------

Tunnistetiedot

Kunta Urjala Inventointinumero
 Alue: Salmi Luokka: I
 Nimi: Hiidenkallio Ajoitus: rautakausi
 Kohteen kuppikivi Lukumäärä: 1 kpl molempia
 Kohteesta muita kpl (ks.)
 Tarkastaj Ulla Lähdesmäki Tarkastusaik 18.2.2003

Sijaintitiedot

Peruskartti 2114 04 URJALA Pinta-ala
 x = 6774 48 y = 2477 76 z = n. 105
 Suunta ja etäisyys kirkosta Urjalan kirkosta n. 2 km itään

Hoito ja kunto (ks. täyttöohjeet) koskevat kuppikiveä

A B C D E F G

Tila ja omistaja (ks. täyttöohjeet)

Kylä/kaupunginos Salmi
 Tila/Rno/Nimi Tuulensuu RN:o 8:204

tai

Omistaja Mira ja Jari Välimaa Puhelin 03-5466330
 Osoite: Urjalantie 102 Postitmp 31760 Urjala

Kiinteistötunnus

887	436	8	204
-----	-----	---	-----

 vuokrattu, ks

Lisää kiinteistöjä 1 kpl

Aiemmat tiedot: Tarkastuskertomus J-P. Taavitsainen 1980, inventointikertomus L. Pohjakallio 1982

Aiemmat löydöt: -

Tarkastuslöydöt: -

TARKASTUSKERTOMUS

Liitteet:

kartat	yleiskartta 1:5000
muut	muistio katselmuksesta 18.2.2003/Pirkanmaan maakuntamuseo
negatiivit:	-
diat:	-

Tarkastuksen aihe:

Tuulensuun tilan uusi omistaja suunnitteli alueelle omakotitalon rakentamista. Saatuaan kunnan rakennustarkastajalta tiedon muinaisjäännöksestä, hän otti yhteyttä maakuntamuseoon selvittääkseen muinaisjäännöksen vaikutusta hankkeeseen. Yhteydenotossa sovittiin katselmuksen järjestämisestä maastossa.

Kohteen kuvaus:

Tuulensuun tilan halki pohjois-eteläsuunnassa kulkevan tien itäpuolella sijaitsee kalliomäki, jonka juurella on aikaisemmin laidunmaana ollut joutomaa-ala. Liitekarttaan merkityssä kohdassa sijaitsee matala maakivi, n. 100 x 60 cm. Tarkastuksen aikana maa oli lumessa (kiven ympäristössä n. 20 cm vahva kerros, joka lapioitiin pois ja paljastettiin kivi esille). Kivi paikannettiin ja tunnistettiin 1980 tarkastuksen tietojen ja silloin otettujen valokuvien mikrofilmikopioiden avulla. Kiven muodon, koordinaattilukemien ja sijaintia ilmaisevan valokuvan perusteella maastossa paikannettu matala kivi on todennäköisesti juuri kyseinen kuppikivi. Katselmuksessa todettiin kuitenkin, että asia tulee varmistaa vielä erikseen myöhemmin keväällä sulan maan aikana tehdyssä katselmuksessa.

Kivi on toisesta reunasta korkeampi, melko tasapintainen, osittain sammalpeitteinen ja ilmeisen rapautunut. Lumi poistettiin harjaamalla, mutta kuppeja ei vielä havaittu. Koska pinta oli rapautunut ja osittain jäätyneen sammaleen peittämä, pintaa ei ryhdytty voimakkaammin puhdistamaan, jolloin kupit saattaisivat vahingoittua. Kuppien olemassaolo ja kiven varmistaminen muinaisjäännökseksi päätettiin jättää myöhempään tarkastukseen. Samassa yhteydessä tulisi myös tehdä tarvittava määrä koekuoppia kiven ympäristöön, jolloin voitaisiin varmistua siitä, että alueella ei sijaitse maanalaista muinaisjäännöstä.

Katselmuksen tarkoituksena oli myös havainnoida Taavitsaisen 1980 mainitsemaa matalaa kiveystä, jonka luonne oli hänen mielestään epäselvä (varustettu ?-merkillä). Urjalan vuonna 1982 inventoinut Lauri Pohjakallio kuvaa inventointikertomuksessaan kuppikiven, muttei mainitse enää mahdollista kiveystä. Katselmuksessa kierrettiin kuppikiven NE- ja E-puolella oleva kallioalueen laki siltä osin, kuin omakotitalon rakentamissuunnitelma koski sitä ja lisäksi hieman laajemminkin.

Ympäristö ja maasto: (vesistö, vesistököödi, rakennukset, tiet, sorakuopat jne)

Laajuuden arviointiperuste: Kuppikiveen liittyvää suoja-aluetta ei ilmeisesti ole määritelty tarkemmin. Kiven ympärille tarvittava suoja-alue arvioidaan myöhemmin tehtävässä tarkastuksessa. Toistaiseksi 2 m kivistä.

Luokitusehdotus perusteluineen: kuppikivi 1. lk, mahdollista matalaa röykkiömäistä kiveystä ei alueella havaittu (aiemmin 2.lk kohteena merkitty kiveys siis 3. lk)

Ehdotus suoja-alueeksi: Arvioidaan myöhemmin koekuopituksen perusteella

Havaintomahdollisuudet: huonot (katselmus tehtiin helmikuussa maan ollessa lumessa ja jäässä)

Opas: Mira Välimaa

Rauhoitustoimenpiteet maastossa Maanomistajalle annettu muinaisjäännöksiä koskeva esite ja kerrottu MML:n vaikutuksesta ko. rakentamishankkeessa. Lähetetty kopio katselmusmuistiosta Urjalan kunnan rakennustarkastajalle ja oltu häneen puhelinyhteydessä (hanke lausunnonle).

Tiedossa olevat maankäyttösuunnitelmat, kiireellisyys: Maanomistajalla suunnitteilla omakotitalon rakentaminen alueelle 2003-2004

Lähilöytöjä

Selostus jätetty

27.7.2004

Tampere

Aika

Paikka

Allekirjoitus

Jatkotoimenpiteitä: Muinaisjäännösalueetta koskeva rakennushanke pyydetty lausunnolle Pirkanmaan maakuntamuseoon. Kallion päälle rakentamiseen ei mielestäni ole estettä, ei myöskään tien rakentamiseen tontille sen pohjoispuolelta. Kuppikivi tulee paikantaa varmuudella mahdollisimman pian keväällä ja lisäksi kuopittaa sen ympäristö, joka tulisi olemaan uuden rakennuksen pihapiiriä.

Huomautuksia (esim. perimätieto) ja lisäyksiä: -

Täyttöohjeita:

Tunnistetiedot

Mikäli kohteen alueella on useampia muinaisjäännöslajeja (esim. asuinpaikka ja röykkiöitä), täytä samalla nimellä ja inventointinumerolla useampi kortti

Hoito ja kunto

A. Kunto: 1=koskematon, 2=tutkittu osittain, 3=tutkittu kokonaan, 4=tuhoutunut osittain, 5=tuhoutunut kokonaan, 6=tutkittu ja tuhoutunut osittain, 7=tutkittu ja tuhoutunut kokonaan

B. Alkuperäisyys: 1=täysin alkuperäinen, 2=entisöity osittain, 3=entisöity kokonaan 4=siirretty alkuperäiseltä paikaltaan

C. Hoitotarve: 1=vaatii entistämistä, 2=vaatii kunnostamista, 3=vaatii puhdistamista tai esiin kaivamista, 4=vaatii tuki- tai suojarakenteita, 5=vaatii tutkimuksia tuhoutumisen estämiseksi, 6=vaatii jatkuvaa hoitoa, 7=ei vaadi hoitotoimenpiteitä

D. Hoitotilanne: 1=peruskunnostettu, 2=tuettu rakentein, 3=pidetään puhtaana

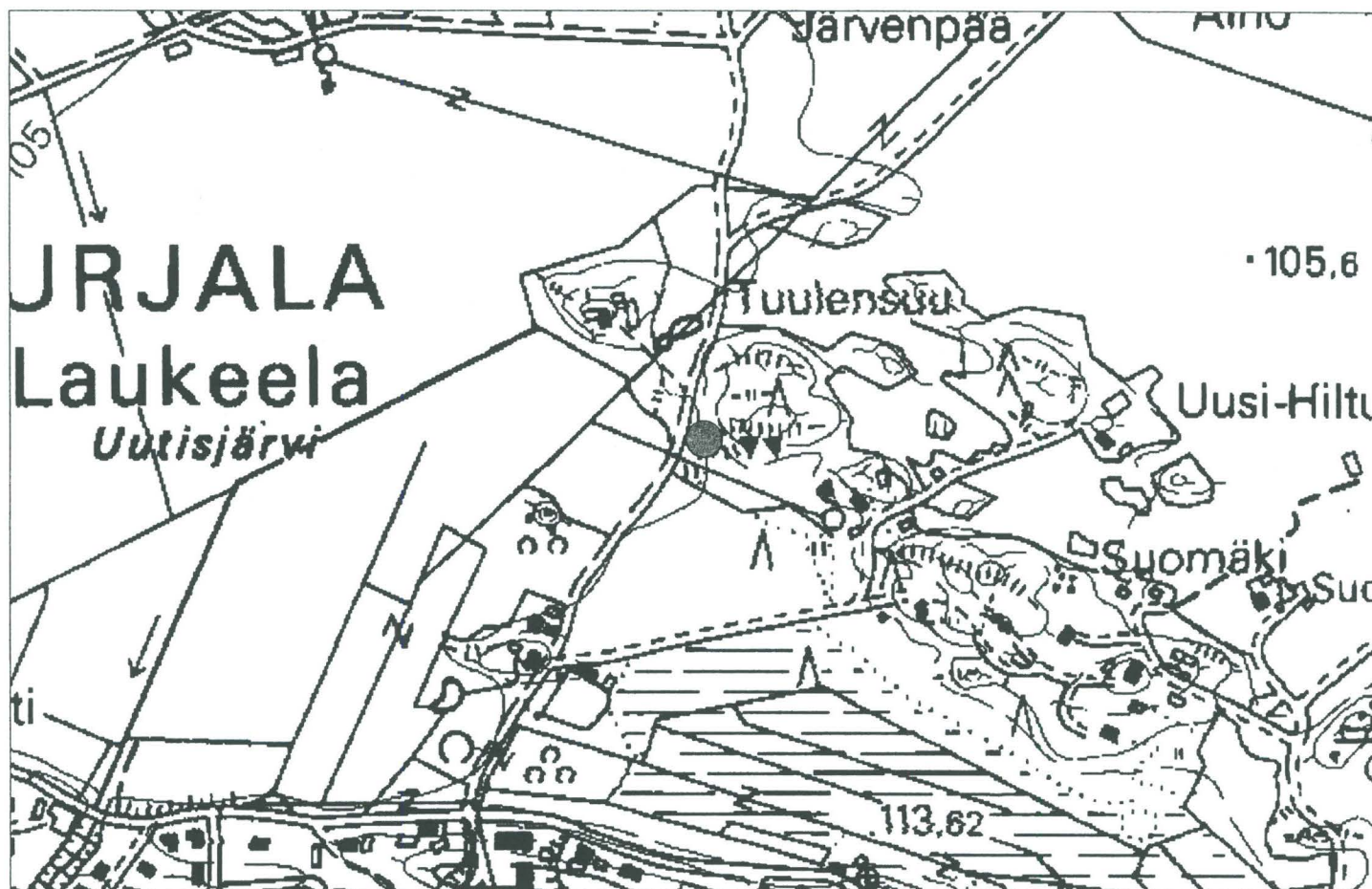
E. Rajaustarkkuus: 1=rajattu arvion pohjalta, 2=rajattu osittaisella koekaivauksella, 3=rajattu kokonaan epävarmasti koekaivauksin, 4=rajattu kokonaan luotettavin koekaivauksi, 5=rajattu näkyvien rakenteiden perusteella

F. Vahvistustapa: 1=rajattu vain muinaisjäännös, 2=rajattu vain suoja-alue, 3=rajattu sekä muinaisjäännös että suoja-alue

G.Maastomerkintä: 1=kuparitaulu, 2=kertova taulu, 3=paalurajaus ilman taulua, 4=paalurajaus ja taulu, 5=aitaus ja taulu, 6=rakennus ympärillä ja taulu

Tila ja omistaja

Mikäli kohde on useamman kylän tai kunnan alueella, TÄYTÄ LISÄKORTTI

1:5000

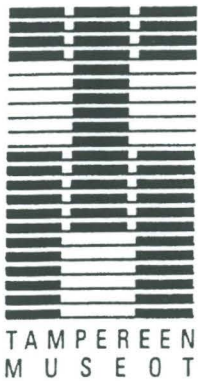
Urjala, Salmi, Hiidenkallio

● kuppikiven sijainti

2003/U. Lähdesmäki

Ote perusCD Häme, Maanmittauslaitos/PiSa lupa 75/4033/1999

N
1

Pirkanmaan maakuntamuseon kulttuuriympäristöyksikön tutkija Ulla Lähdesmäki teki 18.2.2003 katselmuksen Urjalan Salmin kylän Tuulensuun tilalla (RN:0 8:204, om. Välimaa). Paikalla sijaitsee 1. luokan rauhoitettu muinaisjäänös, Hiidenkallion kuppikivi. Lisäksi kallioalueella on ilmoitettu olevan matala röykkiömäinen kiveys, jonka luonne on epäselvä. Katselmus järjestettiin tontin nykyisen omistajan (Mira ja Jari Välimaa, Urjalantie 102, Urjala, p. 5466330, 040-5761673) otettua maakuntamuseoon yhteyttä. Välimaat ovat ostaneet tontin Urjalan kunnalta tarkoituksenaan rakentaa omakotitalo. Tontin oston yhteydessä muinaisjäänösasia ei nykyisen omistajan kertoman mukaan ollut tullut esille. Kun suunnitellun rakennuksen jätevesijärjestelmää ryhdyttiin selvittämään, ilmeni että tontilla on rauhoitettu muinaisjäänös. Museovirasto on lähettänyt vuonna 1981 kirjallisen rauhoitusilmoituksen muinaisjäänöksestä tilan silloisille omistajille Elma ja Valtteri Haloselle. Lisäksi muinaisjäänös on Museoviraston ylläpitämässä valtakunnallisessa muinaisjäänösrekisterissä, josta on linkki kiinteistötietorekisteriin.

Katselmus pidettiin asian kiireellisyyden vuoksi pian yhteydenoton jälkeen, vaikka ajankohta on muinaisjäänösten paikantamisen kannalta huono. Mira Välimaa kertoi, että ensimmäisessä vaiheessa tarkoituksena olisi rakentaa asuinrakennus kalliolle sekä tontille vievä tie mäen pohjoispuolelta. Lisäksi rakennettaisiin jätevesijärjestelmä imeytyskenttineen. Myöhemmin toiveena olisi rakentaa mahdollisesti erillinen saunarakennus tontin itäosaan ja istuttaa puita ja muokata pihaluettua tien ja kallioalueen välissä.

Maanomistajalle selvitettiin muinaisjäänöksen laatua ja merkitystä sekä vaikutuksia rakentamishankkeelle. Rauhoitettua muinaisjäänöstä ei saa rikkoa, peittää tai siihen kajota (MML 1 ja 2 §). Kiinteään muinaisjäänökseen kuuluu sen säilymiseksi ja jäänöksen laadun ja merkityksen kannalta välttämätön tila eli suoja-alue (MML 4). Muinaisjäänösaluetta tai sen lähiympäristöä koskevat hankkeet tulee lähettää lausunnolle Pirkanmaan maakuntamuseoon tai Museovirastoon. Siten omakotitalon rakentamishanke tulee lähettää lausunnolle Pirkanmaan maakuntamuseoon varustettuna kartalla, johon on merkitty rakennuspaikat, tontille tehtävän tien linja ja vesihuolto- tai muut tarpeet, jotka edellyttävät maan kaivamista tai peittämistä. Katselmuksen aikana kierrettiin tontin alue ja mahdollisuuksien mukaan pyrittiin tarkastamaan kuppikiven sijainti ja mahdollisen röykkiömäisen kiveyksen luonne. Lisäksi tuotiin esille, että kuppikiven ympärille tulee jättää laaja riittävä alue, jota ei rakenneta eikä siihen kohdisteta maankäyttötoimia. Mikäli kuppikiven ympärillä ei ole maanalaista muinaisjäänöstä, tien ja kallion väliselle alueelle voidaan tehdä nurmikko.

Katselmuksessa kivi paikannettiin karttakoordinaattien, sähkölinjan ja kuppikiven vuonna 1980 tarkastaneen tutkijan ottamien valokuvien kopioiden avulla. Kivi paikannettiin maastossa suurella

todennäköisyydellä ja sen pinta harjattiin lumesta. Kiven pinta oli sammaleen peittämä ja vahvasti jäässä. Sammaleen pintaa rikottiin jonkin verran, jolloin ilmeni että kivi on melko rapautunut. Kaiverrettuja ns. kuppeja sen sijaan ei vähäisellä puhdistamisella vielä havaittu. Koska kiviaines on rapautuvaa, jäistä sammalta ei ryhdytty poistamaan enempää, jottei kiviaines vaurioituisi. Sovittiin, että paikalla tehdään katselmus keväällä lumen ja maan sulettua, jotta voidaan varmistua kuppikiven sijainnista ja määritellä sille suoja-alue. Tulevassa tarkastuksessa on myös syytä tehdä kiven ympärillä koekuoppia ja varmistaa, ettei kiven lähiympäristössä sijaitse maanalaista muinaisjäännöstä.

Kohteen vuonna 1980 tarkastaneen J-P. Taavitsaisen mainitsemaa matalaa röykkiömaistä kiveystä, jonka luonnetta hän piti epäselvänä, etsittiin kallioalueelta niistä kohdista, joihin rakentamissuunnitelmat kohdistuvat. Lumipeite oli lakialueella ohuempi kuin kuppikiven ympärillä. Merkkejä ihmistekoisesta kivilatomuksesta ei havaittu suunnitellulla rakennuspaikalla. Sen sijaan luontaista kivikkoa mäen reunoissa ja kalliosyvänteissä oli. Katselmuksen perusteella Taavitsaisen tarkastuskertomuksessaan lyhyesti mainitsemasta mahdollisesta kiveyksestä ei tehty havaintoja. Urjalan vuonna 1983 inventoinut Lauri Pohjakallio ei myöskään enää mainitse raportissaan kiveystä, vain kuppikiven. Hiidenkallion rakentamishankkeen tulee muinaisjäännöksen johdosta edetä lausuntoteitse.

Tutkija

Ulla Lähdesmäki